

در این شماره می‌خوانید:

۲ بیان مسئله مبانی پارادایمی
سند الکو

۳ تحلیل اصل تجربه درون‌زیستمانی
جامعه دینی با سوره بقره

۴ مسئله‌های تفسیری پیش‌روی سوره
اعراف

۵ فلسفه جریان پژوهی تفسیری

۱۱ ساختار درس گفتار فقه دین‌شناخت
شهر و سکونتگاه انسانی

به نام خداوندگار حکمت تغییر

پیش‌حکایت

همه ما مردمان انبوه گشت‌وگذارها، شکست و پیروزی‌ها، سرد و گرم‌ها، خوبی‌ها و بدی‌ها را، در زندگی خود داریم و چه‌بسا در فرصتی عبرت‌آموز، در هر وقتی از زندگی، قصد و آهنگ یک مسیر بالغ و روش معنی‌دار را داشته باشیم و با این نگاه، سخن از دین و مرام اصیل زندگی - رسم کمال، آن‌هم نه فقط در تجربه‌های روان‌شناخت، بلکه در تجربه‌های اجتماعی و حتی رهسپاری به رخدادهای تمدنی - به میان می‌آید. این مسیر درست و امدار یک آغاز درست است. آغازی که:

۱. همراه با این خودآگاهی است که در متن هستی بیکران، تنها هستی‌دار خودآگاه و تجربه‌گر معنا، «انسان» است. پس آغازی برای تجربه بالغ‌ترین معادله زندگی و معنا پیش‌رو است؛

۲. همراه با این خودآگاهی است که چنین انسان تجربه‌گر زندگی و معنا، بازیگر اصلی را «معادله زندگی و دانایی» می‌بیند: زیستی در متن زندگی و دانش به سمت دانش - قدرت و عبور از دانش - قدرت به سمت دانش - اقتدار و عبور از دانش - اقتدار به سمت دانایی - اقتدار و عبور از دانایی - اقتدار به سمت دانایی - زندگی معنی‌دار. این جنس زندگی را از کجا باید آغاز کرد؟

۳. راهبر به «اصل انسان بودن و جنسیت به مدنیت» است و دغدغه‌دار «دینی بودن» که از انسان در متن این مدنیت سخن می‌گوید؛

۴. و به اعتباری، آغازی که «خط تجربه خودآفریدگاری زندگی» را در میدان دانش و انگیزش و کشش خودخواسته آدمی با فاعلیت خود او بیافریند و خود «آفریدگار آینده خویش» و خودخواسته «فاعل اوج بلوغ خویش» باشد، بی‌آن‌که بازی خورده حادثه‌ها شود و اصالت انسانی در وجود او اتفاق نیفتد.

در این شماره، گزارش‌های چندی پیش‌روی مخاطب قرار می‌گیرد:

۱. در گروه پژوهش‌های نظری و مطالعات مبنا در فصل پردازش مبانی پارادایمی و نظری اندیشه پیشرفت، ازجمله گزارش «بیان مسئله مبانی پارادایمی سند الکو» در دستور تأمل آمده است؛

۲. در گروه مطالعات تفسیری در پردازش حیث استنادی اندیشه مرجع تفسیری به متن نص، «تحلیل اصل تجربه درون‌زیستمانی جامعه دینی با سوره بقره»، «مسئله‌های تفسیری پیش‌روی سوره اعراف» و «فلسفه جریان پژوهی تفسیری» به معرض نظر می‌آید؛

۳. گروه پژوهش هنر درصدد ارائه گزارش پژوهش هرمنوتیکی مطالعات دلالی نظریه توسعه است. فصل برجسته‌ای از این مباحث مطالعات میان‌رشته‌ای فلسفه و فقه شهر است. در همین راستا، گزارش «ساختار درس گفتار فقه دین‌شناخت شهر و سکونتگاه انسانی» پیش‌رو می‌آید.

دبیر علمی

دبیر علمی: احمد آکوچکیان

در گروه پژوهش‌های نظری و مطالعات مبنا در فصل پردازش مبانی پارادایمی و نظری اندیشه پیشرفت، گزارش «بیان مسئله مبانی پارادایمی سند الگو» در دستور تأمل آمده است.

بیان مسئله مبانی پارادایمی سند الگو

بالادستی، در ساحت اندیشه دین‌شناخت پیشرفت، تنها راه ادامه حیات این مدنیت منتظر است. مسئله‌های کلان ملی ما یا نشانه‌های چالش در پیشرفت ملی جامعه ایرانی کدام‌اند؟ آنچه دیده می‌شود این است که «اندیشه ولایتمند تغییر و پیشرفت» در سند الگوی پیشنهادی، همچنان به فقه در احکام تعریف می‌شود.

دانش‌بنیانی نظام جمهوری اسلامی ایران همچنان به فقه در احکام‌بنیانی نظام ولایت و تدبیر توسعه‌ای و پیشرفت فروکاسته می‌شود و آثار آن را نیز در نوع مناسبات مولویت و جمهوریت، در مثل ساخت قانون اساسی، نظام حقوق اساسی، ساخت خبرگان رهبری و توزیع منابع ملی مشاهده می‌کنیم.

سند پیشنهادی با خواهانی جریان اسلام در ایرانیت معاصر تضمین و منظومه ارجمندی از مباحث بایسته‌ای در آن گردآوری شده و اینک پیش‌روست. چشم‌انداز مرجع در بازخوانی سند چیست و منظر راهبردی به پیشران پیشرفت کدام است؟ آیا تفقه و فقه در احکام، حتی در قرائت فقه حکومتی آن می‌تواند ساحت اندیشه‌ای و دانشی مبنای مربع یادشده و به‌طور خاص، ساحت مرجع تعبیر و تدبیر جهان انسانی باشد؟

«سند الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی»، «سند ایران شهری دین و دین شهری ایران»، به مثابه مدخلی بر «سند زمین شهری دین قرآنی - اوصیایی»، برای همه گروه‌های گوناگون قومی، نژادی، ملی، زبانی، فرهنگی - تمدنی و جغرافیایی، از اندیشه‌وری تا کنشگری، انگاره‌پردازی تا فناوری و تا هنرآفرینی فردی و جمعی و تمدنی، قلمداد می‌شود.

سند مزبور، برآیند چهار ستون اندیشه و عمل همه اندیشه‌ورز - کنشگران جهان معاصر ایرانی است که سودای اصیلی با همه زندگی‌شان، در گذر از وضعیت موجود احتمالاً نامطلوب خود، به جهان کمابیش آرمانی آینده در چارچوب الگوی برگزیده دین‌شناخت پیشرفت دارند. این ستون:

۱. «تفسیر جهان» و به تعبیری درست‌تر، «تعبیر جهان: هستی، انسان، زمان و زندگی»؛
۲. «تغییر جهان» و به عبارت درست‌تر «تدبیر تغییر و تحول جهان انسان و امر انسانی»؛
۳. پیوند میان «تعبیر جهان» و «تدبیر جهان»؛
۴. ویژگی‌های ساختاری و قانونی جهان مطلوب آینده.

سند پیشنهادی با خواهانی جریان اسلام در ایرانیت معاصر تضمین و منظومه ارجمندی از مباحث بایسته‌ای در آن گردآوری شده و اینک پیش‌روست. چشم‌انداز مرجع در بازخوانی سند چیست و منظر راهبردی به پیشران پیشرفت کدام است؟ آیا تفقه و فقه در احکام، حتی در قرائت فقه حکومتی آن می‌تواند ساحت اندیشه‌ای و دانشی مبنای مربع یادشده و به‌طور خاص، ساحت مرجع تعبیر و تدبیر جهان انسانی باشد؟

فرصت سعی و خطاهای مکرر نظام حاکمیتی به سر رسیده است و در این برهه، ضرورت شیفت (انتقال) پارادایمی جدید گفتمان ملی توسعه، با تأکید بر فصل متافیزیک معرفت اسناد

دبیر علمی: احمد آکوچکیان

گروه مطالعات تفسیری در بخشی از تکاپوی دانشی خود، پروازش حیث استنادی اندیشه مرجع تفسیری به متن نص (قرآن کریم و سنت اوصیایی) را در دستور هم‌اندیشی، پژوهش و تألیف دارد و برای نمونه در این شماره، چند گزارش از جمله «تحلیل اصل تجربه درون‌زیستمانی جامعه دینی با سورة بقره»، «مسئله‌های تفسیری پیش‌روی سورة اعراف» و «فلسفه جریان پژوهی تفسیری» به معرض نظر می‌آید.

مبانی نظری الگوی رشد – پیشرفت
در سورة حدید و پاسخ به مسئله‌ها

در حقیقت انتظارات تبدیل‌شونده به نیازهای پاسخ‌گیرنده از آموزه‌های دین الهی‌اند. در همین جغرافیای انتظارات، نیازها و پرسش‌ها است که نسبت میان «انسان»، «زمان»، «زندگی» و «دین» به‌روشنی می‌گراید.

آموزه‌های نظری آغاز سورة و در طول سورة، ناظر به همین مبانی نظری‌اند. پرسش‌های کلی چارچوب عمومی نیازها را معین می‌کنند. اجزای تحلیلی این پرسش‌ها همان اجزای تحلیلی نیاز به «معنی‌داری هستی» و «معنی‌داری زندگی» هستند. یک دین و آیین و یک مکتب زیستی در بنیان آموزه‌های خویش، بیش‌ها و شناخت‌ها (بنیان‌های اندیشه‌ای نظری و تنوریک) را دارد که باید خود را در فراورده‌های عملی و زیستی نشان دهد.

آیات فصل ابتدایی سورة حدید از عمیق‌ترین آیه‌های قرآن کریم هستند. سطح تحلیلی آیه‌های مزبور نشان می‌دهد که چرا آن آموزگار بزرگ قرآنی، امام سجاد (علیه السلام)، مخاطب حقیقی سورة را مردمان ژرف‌کاو آخرالزمان معرفی کرده است.

اصول و مبانی نظری اندیشه جامع‌نگر دین‌شناختی رشد در این سطح آغازین، به‌همراه بنیان معرفت‌شناختی آن هویدا می‌شود. این هرم پارادایمی به‌طور معمول به‌صورت لایه‌هایی از سطح مبانی فلسفه دین تا معرفت‌شناختی، هستی‌شناختی، انسان‌شناختی، ارزش‌شناختی، زیباشناختی و روش‌شناختی از رأس تا قاعده هرم دیده می‌شود.

در لایه آغازین، بنیان فلسفه دینی رشد به قاعده می‌نشیند تا نوبت به پرداخت الگوی مطلوب در آیات ۷ تا ۲۴ و سپس به اوصاف خودویژه این الگوی کلان ترقی (رشد - توسعه) در آیه ۲۵ برسد. سورة می‌تواند در این فصل، اصول یک مجموعه منسجم جهان‌بینی قرآنی را در اختیار مخاطب بگذارد.

آیات ۱ تا ۶ سورة در اولین فراز سورة همراه با آیات هستی‌شناسی، خداشناسی و انسان‌شناسی در دیگر بخش‌های سورة پیش‌رو است. مجموع مبانی مذکور قابلیت پاسخ به سؤال‌هایی را می‌آموزند، مانند:

۱. ساختار تحلیلی مبانی نظری یک الگوی جامع رشد چیست؟
۲. تعبیر قرآن‌شناخت «ادراک رشد (علم نافع)» چیست و سامانه تحلیلی آن کدام است؟

۳. هستی‌دار خودآگاه (انسان سالک) چگونه در عرصه هستی‌شناسی، هستی را به خودی رونده و خودی سالک خویش تعریف می‌کند؟

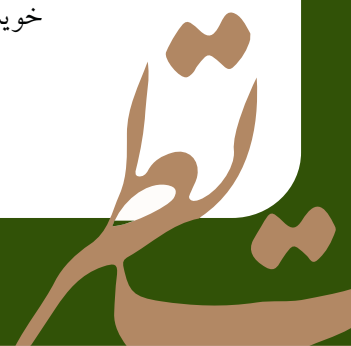
۴. اصول تحلیلی برجسته سطوح مطبق (بر فراز یکدیگر) مبانی نظری فلسفه دین تا مبانی معرفت‌شناختی، مبانی هستی‌شناختی، مبانی انسان‌شناختی، مبانی فلسفه مدیریت قدرت تا مبانی فلسفه اخلاق و زیباشناسی در فضای اندیشه‌ای و گفتمانی سورة کدام‌اند؟

۵. سطوح و ابعاد نسبت انسان و خداوند و عینیت جهانی که در آن زندگی می‌کنیم چیست؟

۶. معنی‌داری هستی در چشم‌انداز این سورة چگونه به معنی‌داری انسان هستند (انسان خودآگاه به سوژگی خود و در تکاپوی ابژگی خویش)، معنی‌داری زمان، زمانه، تاریخ و معنی‌داری زندگی دست می‌دهد؟

در این فصل، آیات ۱ تا ۶ سورة حدید را پیش‌روی خویش داریم:

پرسش‌های پاسخ‌گیرنده در آستانه
سورة حدید، به‌مثابه بخشی
نظام‌واره از تعالیم قرآن کریم،

مسئله‌های پساوجدانی در آستانه دین قرآنی با سوره حمد

در راستای هدف اصلی و اهداف جزئی، با سوره حمد، کلان‌ترین مسئله‌های زندگی معنی‌دار در افق تفسیر این سوره، پاسخی روشمند می‌یابند. در این سوره با سؤال‌هایی چند روبه‌رو هستیم؛ آدمی در برآیند انتظارات و نیازهایش از خود و زندگی در عینیت زیستی‌اش و در برابر حادثه‌ها و این عینیت، به ترسیم مسئله‌های خویش می‌رسد. مسئله‌های راهبردی پیش‌روی سوره در ادبیات جهان جدید کدام‌اند؟

جواب‌ها وقتی درست‌تر و دقیق‌تر است و فهمیده می‌شود که سؤالات و طرح آن‌ها درست‌تر و دقیق‌تر باشد.

مسئله‌های پساوجدانی در آستانه دین قرآنی

مسئله‌های پایه‌ای انسان دغدغه‌دار پیوست با دین قرآنی که سوره پاسخگوی آن‌هاست به تناسب ساختار درونی سوره، کدام‌اند؟ مسئله‌های پایه‌ای انسان در خویش و برای خویش کدام هستند؟ دغدغه نوع بشر، در پیوند با تعبیر جهان و تغییر جهان، تفسیر و راهبری خویش را می‌توان در الگوی «از جهان تا انسان تا زندگی» در معادله همواره نظر و عمل تحلیل کرد:

۱. انسان کیست؟ چرا و برای چه انسان؟ و که می‌تواند باشد انسان؟ انسان معیار کیست؟ چگونه در خودمان یک خاستگاه درون‌زا برای زندگی معیار می‌توانیم داشته باشیم؟ مسئله‌های اصلی زندگی ما آدمیان کدام است؟ نقطه بنیادین پارادایمی این مسئله‌ها چیست؟ و بر این مدار، تصور تحلیلی ما از چالش اصلی زندگی چیست؟

۲. مسئله‌های اصیل و پرسش‌های پایه انسان در خویش و برای خویش کدام هستند؟ چون از کجا آمده‌ام؟ آمدنم بهر چیست؟ به کجا می‌روم، چه بود آن وطن؟ جهان چیست؟ جهان ازلی است یا پدید آمده است و آغازی دارد؟ آیا جهان ابدی است یا پایانی دارد؟ گسترای جهان چه اندازه است؟ جهانی که انسان در آن می‌زید، در مهم‌ترین عناصر مرتبط با انسان چگونه است؟ نقطه بنیادین پارادایمی این مسئله‌ها چیست؟ و بر این مدار، تصور تحلیلی ما از چالش اصلی زندگی چیست؟

چنان‌که بیان شد، دغدغه نوع بشر در پیوند با تعبیر جهان و تدبیر جهان، تفسیر و راهبری خویش را می‌توان در الگوی «از جهان تا انسان تا زندگی» در معادله همواره نظر - عمل تحلیل کرد.

۳. نظام نیازها و فرانیازهای تعریف‌شده برای انسان در سوره حمد چیست؟ (اهدنا) اصیل‌ترین خواهانی معیار و در این راستا، اصیل‌ترین سرجمع همه جست‌وجوها برای زندگی معنی‌دار

چیست؟ پس بر این مدار، سطوح نیازهای انسانی چیست؟ ۴. مبانی فلسفه دین در سوره حمد چگونه تعریف می‌شود؟ نسبت انسان با دین در این سوره چگونه تعریف شده است؟

۵. بالغ‌ترین سطح جریان رشد و سعادت در چیست؟ ۶. خط کنشگری آدمی از سطح زیستمانی تا جامعه‌شناخت تا تمدنی چیست و چگونه است؟

انبوه سؤالات مسائل معنای زندگی را پیش‌رو داریم و انسان در جست‌وجوی پاسخ آن‌ها در میان انواع ادیان است و این خودآگاهی دوم نیز اتفاق افتاده است که معیار نهایی و اصیل برگزینی دین حقیقی و ناب چیست و کیست؟ او خدای رحمان رحیم را معیار انتخاب دین دیده است. و باید چنین معیاری می‌گذاشتم و دم‌به‌دم آن را فراوری می‌کردم و بکنم.

تحلیل اصل تجربه درون‌زیستمانی جامعه دینی با سوره بقره

نمونه‌ای از تحلیل اصل تجربه درون‌زیستمانی جامعه دینی در آیات ۱۰۴ تا سوره بقره ۱۰۷ قابل مشاهده است:

در مبنای الگوی عمل در برابر جریان تاریخی یهودیت سیاه ایدئولوژیک، فاعلان انسانی و ملت - دولت اسلامی باید به بلوغ رویکرد و جوه زیستمان انسانی خویش اندیشیده و روی کنند. با اصول راهبردی آموخته در سوره تا اینک، بازیگری زیستمان را دریابیم:

۱. ایمان در رسم زیستی و جریان در متن زندگی (گفتار و رفتار) با نظارت سنت رسول و موضع‌داری در برابر خط کفر «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنًا وَ قُولُوا انْظُرْنَا وَ اسْمَعُوا وَ لِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۱۰۴﴾ مَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَ لَا الْمُشْرِكِينَ أَنْ يُنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَ اللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَ اللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ» (بقره: ۱۰۴ و ۱۰۵).

۱. ۱. بر مدار خط ایمانی ایمان مبنایی برای الگوی زیستمانی میان‌ادیانی و اصل پایگاه رخداد زیست مسلمانی معیار در برابر خط یهودیت ایدئولوژیک، اصل مبنای فاعلیت دینی است. به مسلمانان آموخته می‌شود که باید در گفتار و رفتار خود دقت کنند تا مورد بهره‌برداری بد دشمنان قرار نگیرد و به رد و قبول اهل کتاب و مشرکان توجه نداشته باشند.

بدین سان بر مدار رسم و سنت رسول ﷺ در ترجمان ادب‌بخشی به ایمان و این درس‌های مبنای فاعلان زیستمان ایمانی: